Львівський державний університет
внутрішніх справ

Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей

Збірник наукових статей

Львів
2021

УДК 37.041:811
А 43

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою факультету № 2 ІПФПНП
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол від 10 листопада 2021 року № 4)

Рецензенти:

Балинська О. М., проректор Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Дяк Т. П., доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» кандидат педагогічних наук, доцент

А 43 **Актуальні** проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей : збірник наукових статей / укладач: І. Ю. Сковронська. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 136 с.

До збірника увійшли методичні напрацювання, що стосуються здійснення освітнього процесу у сучасних умовах з використанням онлайн-навчання, формування навичок міжкультурної комунікації у галузі права, фахової іншомовної підготовки курсантів ЗВО МВС України, традиційних підходів та новітніх технологій навчання іноземних мов загалом та української мови як іноземної зокрема. Закцентовано увагу на шляхах та специфічних методичних принципах, сучасних тенденціях викладання, академічній мобільності, комунікативному, освітньому, розвиваючому, виховному аспектах навчання іноземних мов.

УДК 37.041:811

© Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021

Роксолана ЗАПОТІЧНА,
кандидат економічних наук,
старший викладач
*(Львівський державний університет
внутрішніх справ)*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню специфічного пласту англійської лексики – фразовим дієсловам. Розглянуто особливості процесу вивчення англійських фразових дієслів здобувачами вищої освіти економічних спеціальностей. Актуальність такого дослідження зумовлена частотою вживання фразових дієслів в сучасних англійських наукових та публіцистичних текстах економічного спрямування, що вказує на те, що активне володіння фразовими дієсловами необхідне для вільного спілкування англійською мовою. Крім того, на вибір тематики дослідження вплинув той факт, що дослідження деяких аспектів функціонування та перекладу фразових дієслів, які зустрічаються в професійній лексиці економістів, ще не отримали належної уваги в роботах науковців. У статті проаналізовано труднощі, що виникають під час їхнього вивчення і використання у процесі комунікації, а також запропоновано способи їх подолання. Здійснено огляд низки наукових праць українських та іноземних мовознавців, які займаються різними аспектами вивчення англійських фразових дієслів. Висновки більшості з цих наукових праць вказують на те, що контекстуалізація має важливий позитивний вплив на здатність здобувачів вищої освіти розшифровувати правильне значення фразового дієслова. Зроблено висновок про те, що володіння здобувачами вищої освіти економічних спеціальностей фразовими дієсловами слід розглядати як один з показників сформованості комунікативної компетенції, оскільки поряд з іншими ідіоматичними засобами мови фразові дієслова є важливим і невід'ємним компонентом комунікації носіїв мови. Розглянуто фразові дієслова, які найчастіше зустрічаються у текстах економічного спрямування.

Ключові слова: *англійська мова, здобувачі вищої освіти, економічні спеціальності, наукові статті, фразові дієслова.*

SOME ASPECTS OF MASTERING ENGLISH PHRASAL VERBS BY UNDERGRADUATES OF ECONOMIC SPECIALITIES

Abstract. The article is devoted to the study of the specific layer of English vocabulary, the so called phrasal verbs. Peculiarities of the process of studying English phrasal verbs by undergraduates of economic specialties have been overviewed in the article. Such a research is important due to the frequency of use of phrasal verbs in modern English scientific and publicistic economic texts, which in turn shows, that active mastery of phrasal verbs is necessary for effective communication in English. In addition, the choice of the research topic has been influenced by the fact that the study of some aspects of the functioning and translation of phrasal verbs, which can be found in the professional vocabulary of economists, have not yet received due attention in the researches of linguists. The difficulties that arise during their study and usage f phrasal verbs in the communication process have been analyzed, as well as ways to overcome them. A review of a number of scientific works of Ukrainian and foreign linguists dealing with various aspects of the study of English phrasal verbs has been performed. The findings of most of these scientific works indicate that contextualization has an important positive effect on the ability of undergraduates to decipher the correct meaning of a phrasal verb. It has been concluded that mastering of phrasal verbs by undergraduates of economic specialties should be considered as one of the indicators of the formation of communicative competence, because phrasal verbs, along with other idiomatic means of speech, are an important and integral component of communication of native speakers. The most often used phrasal verbs in economic texts have been determined.

Key words: *English language, undergraduates, economic specialties, scientific articles, phrasal verbs.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку національної економіки, головним пріоритетом якого є розширення міжнародних зв'язків та контактів України у різних сферах життя, виникає необхідність у професійно спрямованому спілкуванні економістів з іноземними партнерами. Навчання фахової лексики здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей є необхідною умовою досягнення головної мети навчання іноземної мови як засобу спілкування з іноземними партнерами

у професійній діяльності. Таким чином, потреби нашої держави у висококваліфікованих спеціалістах, здатних до встановлення ділових контактів та ділового співробітництва з іноземними партнерами, спеціалістах, що володіють іноземною мовою на фаховому рівні, свідчить про те, що вивчення іноземної мови здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей є важливим та актуальним. Варто звернути увагу на те, що професійна мова економістів має свої лексичні та синтаксичні особливості, тому її розуміння викликає певні труднощі. Ці труднощі пов'язані зокрема і з високою частотою вживання у них фразових дієслів.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичну основу нашого дослідження склали напрацювання таких науковців як Е. Щебланова, І. Лихошва, О. Бойко, М. Ештокина, А. Заблотська, О. Литвинов, С. Бурікова та Д. Храмченко.

Мета статті – розглянути найпоширеніші методи вивчення фразових дієслів, а також запропонувати способи для запам'ятовування фразових дієслів, які можуть бути використані здобувачами вищої освіти економічних спеціальностей під час вивчення дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування».

Виклад основного матеріалу. Фразові дієслова широко використовуються носіями англійської мови, проте у здобувачів вищої освіти, які вивчають англійську мову як іноземну, виникають деякі труднощі під час їхнього запам'ятовування та використання в усному та писемному професійному спілкуванні.

Слід також зазначити, якщо раніше фразові дієслова використовувались, як правило, в розмовній мові та значно рідше вживались у текстах офіційно-ділового та наукового стилю, то зі збільшенням чисельності фразових дієслів, вони все більше застосовуються в інших сферах, зокрема, і в документах, наукових та публіцистичних статтях з питань економіки та фінансів.

Е. Щебланова та І. Лихошва, проаналізуваши та порахувавши кількість фразових дієслів у 50 статтях економічного спрямування обсягом приблизно в 500 слів щодо загальної кількості вживаних у них фразових дієслів, з'ясували, що в економічних текстах їх чисельність незначна. Так у статтях, що аналізувались, автори виявили 78 фразових дієслів, з них 30% дієслова, що вживаються з прийменником «to», 20% – з «on», 17% – з «up», 10% – in, 10% – with, 4% – for, 3% – off, 3% – against, 3% – into [1].

У нашому попередньому дослідженні, присвяченому вивченню особливостей перекладу англійських фразових дієслів українською мовою в економічних наукових текстах, здійсненому

на прикладі текстів наукових англомовних статей на тему впливу кредитної діяльності транснаціональних банків на економіку країн Центральної та Східної Європи, ми визначили, що найчастіше у них зустрічаються фразові дієслова «to deal with» («мати справу з чимось», «прийняти або спробувати прийняти щось», «стосуватись чогось», а в економічних текстах може набувати значення «робити щось, щоб вирішити проблему»), «to bail out» («черпати воду з човна або корабля», «стрибати з парашутом», «визволяти з біди», а в економічних текстах – «забезпечити капіталом установу з фінансовими труднощами»), «to slow down» (сповільнитись») [2].

Методи вивчення фразових дієслів розглянуто у наукових працях О. Бойко. Автор пропонує 4 методи: вивчення формування фразового дієслова на базі конкретно взятого; використання лише англійської мови для тлумачення репрезентованої групи фразових дієслів та фразеологічних одиниць із наданням яскравих прикладів як у розмовній мові, так і в контекстуальному аналізі; метод під назвою «challenge your students» – питання-відповідь (здобувач вищої освіти «А» – здобувач вищої освіти «В») або за допомогою заздалегідь підготовлених карток із вивченими фразовими дієсловами та фразеологізмами (викладач – здобувач вищої освіти) із подальшим тлумаченням, поясненням та наведенням здобувачем вищої освіти різних прикладів застосування цієї одиниці; метод «phrasal fork» – складання по пам'яті вивчених фразових дієслів на базі конкретно взятого з наданням прикладу вживання їх у мовленні (речення, діалоги, короткі контексти) [3, с. 88].

М. Ештокина аналізує особливості навчання фразових дієслів здобувачів вищої освіти, а також торкається труднощів, з якими стикаються здобувачі вищої освіти під час їхнього вивчення. Автор виокремлює наступні методи навчання фразовим дієслів: категоризація (такий підхід до навчання фразових дієслів полягає в їхній класифікації – здобувачі вищої освіти вивчають правила і згодом відносять фразові дієслова до потрібного типу); аналіз основного (лексичного) дієслова (такий метод полягає спершу у групуванні фразових дієслів на основі простого дієслова: run in, run off, run away, run through, run over, та подальшому виконані вправ, в яких потрібно підібрати правильний прийменник до основного дієслова); навчання з використанням автентичних текстів (полягає у вивченні фразових дієслів в міру їх появи в тексті, тобто фразові дієслова представлені в контексті, що сприяє їх кращому розумію і засвоєнню) [4, с. 60–61].

А. Заблотська розглядає можливі способи вивчення фразових дієслів з точки зору їх структури, граматичних властивостей і семантики. Вона надає такі загальні практичні рекомендації, які можуть бути використані у роботі з фразовими дієсловами зі здобувачами вищої освіти немовних спеціальностей, а саме: орієнтація на список найбільш уживаних фразових дієслів, запропонований навчально-методичним комплексом, що є базовим для дисципліни; введення фразових дієслів з пасивного в активне вживання здобувача вищої освіти; визначення можливості сполучуваності фразового дієслова з іншими словами; висока частотність вживання [5, с. 277].

Складність реалізації на практиці більшості із запропонованих рекомендацій пояснюється обмеженою кількістю годин, відведених на вивчення дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування», розробленої для здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей. На жаль, вищезазначена обставина не дозволяє виділити для вивчення фразових дієслів достатньо часу чи виділити для них окремої теми.

О. Литвинов, С. Бурікова та Д. Храмченко аналізуючи підходи до викладання фразових дієслів у рамках курсів «Ділова англійська мова» для здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей, визначали наступні необхідні складові для кращого їхнього вивчення: – використання автентичних матеріалів; – розробка навчальних посібників, що враховують специфіку викладання іноземної мови для здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей; – систематизація відповідної теоретичної бази; – постійний моніторинг навчального процесу [6, с. 90].

Погоджуючись з позицією вищезгаданих авторів, які вказували на необхідність навчання іноземної мови з використанням автентичних текстів, хочемо наголосити на тому, що використання автентичного матеріалу є одним із найоптимальніших засобів наближення процесу вивчення іноземної мови до реального життя. До того ж, читання автентичних текстів сприяє розвитку комунікативно-пізнавальної мотивації, формує лінгвокраїнознавчу та соціокультурну компетенцію та позитивно впливає на розвиток комунікативних навичок здобувачів вищої освіти. Як і більшість дослідників, на чиї праці ми покликались у нашій статті, ми погоджуємось з важливістю розробки навчальних посібників, що враховують специфіку викладання іноземної мови для здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей. Ми також розробили навчальних посібників, що враховує специфіку

викладання іноземної мови для здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей та може бути використаний всіма, хто використовує англійську мову у практичній діяльності в галузі економіки, під назвою «English for Specific Purposes: Economics in Use. (Англійська мова для спеціальних цілей: Економіка у практиці)». Розроблений нами посібник складається з восьми уроків (Units), що охоплюють широке коло економічних тем. Кожен урок містить вправу «Complete the following text with the correct prepositions», виконання якої, серед іншого, дозволить краще засвоїти фразові дієслова, проаналізувати як значення фразових дієслів може змінюватись від контексту та розвинути у здобувачів вищої освіти творчий підхід до їхнього перекладу.

Висновки. Підсумовуючи усе вищесказане, вважаємо, під час навчання англійської мови здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей не можна ігнорувати фразових дієслів, незважаючи на труднощі, що виникають у процесі їхнього вивчення. Цей значний пласт лексики виражає поняття, необхідні для спілкування. Таким чином, процес вивчення фразових дієслів сприяє формуванню та розвитку мовної комунікативної компетенції, що, в свою чергу, є основною метою викладання навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування», яка є важливим компонентом освітньо-професійної програми, розробленої для підготовки здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Щебланова Е., Лихошва И. 2019. Особенности использования фразовых глаголов в экономических текстах. URL: https://docplayer.ru/48712160-Osobennosti-ispolzovaniya-frazovyh-glagolov-v-ekonomicheskih-tekstah.html

2. Запотічна Р. 2021. Особливості перекладу англійських фразових дієслів українською мовою в економічних наукових текстах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія»*. № 50.

3. Бойко О. 2020. Важливість та методи вивчення фразових дієслів та фразеологічних одиниць у викладанні англійської мови. *Збірник науково-методичних праць «Проблеми сучасної освіти».* Випуск 10. с. 84–90.

4. Ештокина М. 2018. Особенности обучения фразовым глаголам студентов-лингвистов. *Наука, образование и культура.* № 1 (25). с. 59–62.

5. Заблотская А. 2015. Изучение структурно-семантических и грамматических особенностей фразовых глаголов английского языка студентами неязыковых специальностей. *Филология и культура*. № 4 (42) с. 274–278.

6. Litvinov A., Burikova S., Khramchenko D. 2017. Phrasal verbs as learning material in Business English courses for students majoring in Linguistics. *Training Language and Culture*. С. 84–98.